

Pélé Yoets

Dibour - Dalet

דבור רבו קשה ומעוטו יפה. ואני אמרתי אלקטה נא כל מיני דבורים, אשר כלליהן הם שלשה סוגים, מצוה, התר, אסור. ופרטיהן רבים, ואבאר אותם כדי שיהיו לזכרון בין עיני האיש הירא את ה', וקדם שידבר שום דבור יברר שיחותיו, אם הוא מחלק מצוה או התר, בלי שום צד נדנוד אסור ידבר, ואם יש שום צד נדנוד אסור, יחרד האיש וילפת ויהיה כאלם לא יפתח פיו, כי כל עמל האדם לפיהו (קהלת ו ז). ופרשו רבותינו ז"ל (קהלת רבה ו ו), שכל רעת האדם לעולם הבא בעבור מה שחוטא בפיו. ועוד אמרו (ויק"ר ד ב), שכל המצוות ומעשים טובים שיעשה וכל עמלו בתורה לא יספיקו לו נגד מה שחוטא בפיהו. (ונכתב עוד בזה בערך "פה" וערך "שיחה", אבל כן ראוי להיות חוזר וכן דרכי):

הנה הסוג של מצוה, זה יצא ראשונה, תלמוד תורה כנגד כלם (פאה א, א). כל פה המרבה ללמד בתורה ימצא חיים, גדולה תורה שהיא נותנת חיים בעולם הזה ובעולם הבא (אבות ו, ז). שתלמוד גדול שמביא לידי מעשה (קדושין מ, ב) ולידי כל היהידות וכל השלמות במדות ובדעות, וסגלתה שהיא תבלין ליצר הרע ומבערת רוח הטמאה מן האדם וטהרו וקדשו, ועל כן יצרו של אדם מתגבר עליו מאד לבטלו מן התורה, כי יודע כי כלת"ו היא. ובוא וראה עד היכן כחו של יצר הרע, שהרי אדם יושב ומדבר דברים בטלים או דברים אסורים כל היום וכל הלילה ואינו יגע, וכשיושב ללמד אפלו שעה אחת אז יגע וכמשא כבד יכבד עליו. והגידה נא לי מה טרחה או

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

הוצאה יתרה יש בדברי תורה יותר מדברים בטלים, אדרבא, כלי עלמא ידעי שהעוסק בתורה בא בשכרו אוכל פרות בעולם הזה והקרן קימת לו לעולם הבא ועושה נחת רוח ליוצרו, אפלו אם יהיה חוזר כל היום

פסוק "ואחות לוטן תמנע" (בראשית לו כב), על כל פעם שיחזר, הקדוש ברוך הוא קובע לו שכר (תדא"ז פ"ב). כל קבל דנא בדברים בטלים ואסורים עתיד לתן את הדין אפלו על שיחה קלה, אין זה כי אם רע לב, כי יצר לב האדם רע מנעוריו לפתח חטאת רובץ ועושה שיהא תינוק בורח מבית הספר. אבל מי שהוא בר דעת בלבבו יבין שהקדוש ברוך הוא ברא את היצר הרע לטובת האדם, כדי שיכף את יצרו ויקבל שכר, כי במה שהוא כופה את יצרו עושה נחת רוח ליוצרו, ולכן צריך לכף את יצרו להיות שוקד על הלמוד בכל עת שהוא פנוי אפלו על כרחו שלא בטובתו עד שירגיל, וסוף שנעשה היצר הרע רע ולבו חלל בקרבו ויערב לו ויבסם לו:

שנית דבור של מצוה, הוא קול תפלה, קול תחנה. גדולה תפלה יותר מן הקרבנות (ברכות לב ב). ולא זו התפלות הקבועות שאי אפשר לומר ונקה, אלא גם על כל צרה שלא תבוא, בין צרת ממון ובין צרת הגוף בין צרת הנפש, צריך להקדים תפלה לצרה או לזעק ולהתפלל על הצרה שבאה, כי כן יסד המלך מלכו של עולם שהוא חפץ בתפלה ומתאוה לתפלתן של ישראל ומהפך הגזרה ועימד מכסא דין ויושב על כסא רחמים על ידי התפלה. ויפה תפלה בין קדם גזרה בין לאחר גזרה (ר"ה טז, א). וגדולה תפלה יותר ממעשים טובים, שהרי משה לא נענה אלא בתפלה כמאמר רבותינו ז"ל (ברכות לב, ב), וכגון אנן יתמי דיתמי כי דלונו מאד ממעשים טובים והרבינו פשע וחסרנו כל טוב, על מייש לנו להשען, על אבינו שבשמים שהוא מתרצה ברחמים ומתפיס בתחנונים ושומע תפלת כל פה. הצועק בדמע לב בלב נשבר ונדכה אפשר לומר ונקה, מכל צרה וצוקה ינקה, כי ה' רוענו אבינו מלכנו יחכה לחננו על ידי

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

תפלותינו:

(ועתה נזכרתי שכבר הרב ספר "חרדים" אסף איש טהור כל המצוות מדברי תורה ומדברי סופרים התלויות בדבור וכל מיני עברות מדאוריתא ומדברי סופרים התלויות בדבור, ואני אבוא אחרי ואעתיק דברי קדשו בתוספת קצת נפך בסיעתא דשמיא, ואקצר קצת וישמע חכם ויוסף לקח, ומנה ומני יתקלס עלאה, כי זה כל חפצי ומאויי, וה' אלקים יעזר לי על דבר כבוד שמו):

מצוה מן התורה לכבד אביו ואמו, ואשת אביו ובעל אמו, ואחי אביו ואחות ס אביו ואחי אמו ואחות אמו, ואבי אביו ואם אביו ואבי אמו ואם אמו ואחיו הגדול ולרבו, ולכל מי שגדול ממנו בחכמה יבמנין, ולכלם חייב לכבדם בדבור איש לפי כבודו, שאין החיוב לכלם שוה. והכבוד בדבור הוא, שידבר להם בנחת ובלשון רכה וכבוד כמדבר למלך, ואפלו אם אחד מאלו כועס עליו ומבזהו ומחרפו ומקללו על פניו, הוא ישיב להם ברצוי ודברי פיוס צוף דבש אמרי נעם (משלי טז כד).

ובזה הכיר יצחק אבינו ואמר (בראשית כז כב) הקל קול יעקב. וזו מדת אדם טוב לעשות עם כל אדם, כל שכן עם מי שהוא חייב בכבודו, ובפרט לאביו ואמו שאמרו רבותינו ז"ל (ירושלמי קדושין כ"א ה"ז) שהמדבר קשות לאביו או לאמו אפלו אם מאכילם תרנגולות מפטמות יורש גיהנם, רחמנא לצלן. לכן כל חרד למצות אלקי ישראל יפקח עיניו על כל מין כבוד, וביותר לדבר להם בלשון כבוד לכבוד מלך הכבוד:

מצוה עשרה זכרונות בפה (כתבתי לקמן בערך "זכרונות") כמובא בסדורים. ואף על גב דפעם אחת ביום סגי, מכל מקום כל המרבה לספר בהם הרי זה משבח ומצוה קעבד. ולכל אחד יש ענפים, וכל כיוצא בהם הרי הוא כהם, כגון, מצות

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

זכירת יציאת מצרים, לאו דוקא יציאת מצרים אלא כל חסדי ה' ונפלאותיו אשר עשה, בין לכללות ישראל בין לפרטי בין לעצמו בין לאחרים, המספר בהם מצוה קעבד, וזהו רבו של ספר תהלים, ובא באזהרה כמה פעמים, זכרו נפלאותיו (תהלים קד ה). הודיעו בעמים עלילותיו (שם א). וכהנה רבות. והנביא אמר (ישעיה סג ז) חסדי ה' אזכיר. והכל פונה אל מקום אחד להכיר עצם יכלתו והשגחתו יתברך ואהבתו וחמלתו, ולעורר את האהבה ואת היראה:

וכן בזכירת השבת ומעמד הר סיני לאו דוקא, אלא אם יזכר טובת הקדוש ברוך הוא ורב טוב אשר גמלנו באשר רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל והרבה להם תורה ומצוות משפטי ה' ישרים, אין לנו חסד גדול מזה, גם דבור זה למצוה יחשב. וכן בזכירת המן וכי הוא הנותן כח לאו דוקא, אלא כל אשר יזכר ויספר חסדי ה' שהזמין לו פרנסתו, בין דרך טבע ובין שלא כדרך טבע, מצוה קעבד. וכן בזכירת עמלק הן בכלל לזכר כי הוא ברא משחיתים לחבל ומוסיף כח בסטרא אחרא על ידי מעשיו המכערים וגורם שאין הקדוש ברוך הוא יכול להעביר ממשלת זדון ואין השם שלם ואין הכסא שלם, ומתוך כך יתן לב לשוב, וזוהי גם כן כונת מצות הודוי, ונכלל גם כן במצות זכור את אשר הקצפת. וכן בכלל לזכר ולספר כי לא כחטאינו עשה לנו ולא כעונותינו גמל עלינו:

ובזכירת מה שיעצו בלק ובלעם לעשות לאבותינו נכלל לזכר ולספר מה שבכל דור ודור עומדים עלינו יחיד או רבים על היחיד או על הרבים לכלותינו והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם. ובזכירת מעשה מרים הנביאה נכלל לזכר ולספר תוכחות על עון, כי רבים מכאובים לרשע, למען יחרדו בנים. ובזכירת ירושלים נכלל לזכר ולספר כמה וכמה צער השמים וצער כל העולמות אנו גורמים בעוונותינו:

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

זה הכלל, כל המדבר דבר שגורם ליראה או לאהבה את ה'
ולשמר כל דבר טוב ולמשך ידו מעשות כל רע ולשוב
בתשובה וכדומה מצוה קעבד, ובלבד שיכון לבו לשמים.
ובזה ידברו יראי ה' בהיותם בחברת אנשים ויפרשו שיחותם
ללמד דעת את העם התועלת היוצא מאותם הדברים, ובזה
יהיה שיח שפתותם חשוב ומקבל ומרצה ככל היוצא וכפי
התועלת הנמשך ממנו ככה ירצה:
מצוה לברך את ה' ברכות הנהנין וברכות המצוות וההודאות
בנחת ובקול רם ובכונה ובשמחת הלב:

מצוה על הכהנים לברך את ישראל. ומה נואלו אותם הכהנים
שיוצאים לעזרת בית הכנסת כדי שלא לברך ברכת כהנים,
ומאבדים טובה הרבה: שלשה עשיין, ולהיות מברכים מפי
הקדוש ברוך הוא כדכתיב (במדבר ו כו) ושמו את שמי
על בני ישראל ואני אברכם. וטוב בעיני ה' שכל אדם יברך את
ישראל, וכל המברך מתברך כדכתיב (בראשית יב ג) ואברכה
מברכך. ומה גם לצדיקים שתכף שמזכירם חייב לברכם
דכתיב (משלי י ז) זכר צדיק לברכה. והנה כי כן צריך לזהר
כשמזכיר לאברהם אבינו או לשאר צדיקים וחסידיים די
בכל דור ודור שיאמר עליו השלום, או זכרנו לברכה. או זכרו
לחיי העולם הבא, ולמצוה תחשב. ותמהני שלא ראיתי נוהגים
לזהר בהזכרת שם התנאים ואמוראים וגאונים הקדמונים,
וכשמזכירים שמות הרבנים האחרונים בין בכתיבה בין באמירה
נזהרים תכף לומר, זכרו לחיי העולם הבא, או זכר צדיק וקדוש
לברכה, ולפי הנראה היה ראוי יותר לזהר לקדושים הקדמונים
אשר קטנם עבה ממתני האחרונים לקים בהם קרא דכתיב
(משלי י ז) זכר צדיק לברכה. דהינו לברכו או לספר בשבח:

מצוה לקרא קריאת שמע בבקר ובערב, ובכל פעם שיזכר
אחדות ה' וקבלת על מלכותו ואהבתו וקבלת על

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

מצוותיו, וכן כשמדבר בענינים אלו, מקים מעין מצות קריאת שמע:

מצוה לדון ולהורות ולהודיע לעם את חקי האלקים ואת תורותיו ולהציל עשוק מיד עושקו. והן בכלל להוכיח ולמחות ביד עוברי עברה כאשר יוכל ברכות או בקשות. ומצוה להתוכח עם התלמיד חכם להוציא דין אמת לאמתו, וכן להתוכח עם חברו אם חטא לו שלא לנטר ולשטם בלב אלא לומר לו למה תעשה כה, ומתוך הוכוח ירבה השלום, אבל על ענין זה נאמר (שם ט ח): אל תוכח לץ פן ישנאך. שאם הוא איש תקיף ואלים שאינו מקבל דבריו אל יוכיחנו אלא ימחל לו בלבו ודיו, אבל אם רואה שחוטא או שהולך בדרך לא טובה חייב להוכיחו תחלה בלשון רכה ובסתר, ואם לא ישמע יוכיחנו אפלו בגלוי ובקשות עד הכאה, ובזה נקה האיש מעון, ואפלו אם לא עשו דבריו פרות, בא בשכרו על שלא החשה מטוב:

מצוה על מי שיודע עדות לחברו שיעיד בבית דין באפן שיצא הדין לאמתו על ידי עדותו, והן בכלל לדבר דבר כל אשר יוכל להועיל לחברו בדבריו בין לממונו בין לגופו בין לנפשו בין למעבד לה נחת רוח ולנוח לו מיגונו ומעצבו, ונכלל בזה בשורות טובות והודעת הנזק המעתד לבוא עליו ולתקנו בעצה טובה עד מקום שיד שכלו מגעת. והן בכלל לנוד ולנחם למי ששרוי בצער, ולשמח חתן וכלה, ולפיס את העניים ואת החולים, ולהשיבם בתשובה, ולהזכירם על כל דבר מצוה, ולהתפלל עליהם ועל כל מי שהוא שרוי בצער, ולספד על כל מת ולספר בשבחו את אשר נמצא בו דבר טוב, ולהשים שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו, ולהקדים שלום לכל אדם, ולדרש שלומם וטובתם וכל כיוצא בזה כל אשר ידבר לגרם תועלת ונחת רוח לחברו למצוה תחשב לו:

מצוה לענות ברוך הוא וברוך שמו ואמנים ויהא שמה רבא

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

וקדשה וברכו כתקונם בשפה ברורה ובכונת הלב. וכן מצוה לומר קדוש והבדלה על היין ולקרא המגלה ולומר הלל. וכן להלל לה' ולשלם תודות לכל מי שקבל טובה ממנו על כל מין טובה, ולשורר לפני ה' ולהללו בנעם שיח לכבד ה' מחינו אשר חננו: מצוה לשבח את הצדיקים ויספר בשבחם ושבח מעשיהם הטובים. וכתבו משם הרב ישראל בעל שם טוב, שהמדבר בשבח הצדיקים חשוב כאלו עוסק במעשה מרכבה. כל קבל דנא מצוה לדבר בגנות הרשעים המפרסמים וגנות מעשיהם הרעים למען ירחקו ממעשה הרשעים וידבקו במעשיהם של צדיקים: מצוה לספד בכל לילה על חרבן בית המקדש וגלות השכינה בקול יללה. ומצוה להתודות ולשפך שיחה לדרש סליחה מאדון האדונים. אלה הם וכיוצא בהם הדברים הטובים, כלם אהובים, ולהם סעיפים, בכל פנות שהם פונים אחר כונת הלב הן הדברים, כל שכונתו לשמים אלו ואלו דברי אלקים חיים, ובהם יהגה האיש הירא. אבל כבר מלתא אמורה שהבוחר יבחר בין טוב למוטב, ותלמוד תורה כנגד כלם. והכל לפי העת והזמן, עת לכל חפץ. וכבר אמרו רבותינו ז"ל (תנחומא בשלח ט), שישראל נמשלו לתולעת המשי שבפיו עושה מלבושי מלכים, כן האיש הישראלי יכול יוכל בפיו להיות בונה בשמים עליותיו ולעשות נחת רוח ליוצרו, ולהכין מלבושים הנקראים חלוקא דרבנן לנפשו:

והחלק המתר הוא מה שהוא הכרח לאדם לדבר לצורך פרנסתו ותקון גופו. ובזה צריך למעט ולדבר בדרך קצרה, ועל זה נאמר (ברכות סא, א) יהיו דבריך (רוצה לומר, מה שהוא לצרכך) מעטים. ומה גם כשמכרח לדבר עם אשה צריך למעט ולקצר הרבה, שהרי שנינו (אבות א ה) אל תרבה שיחה עם האשה. באשתו (נדה) אמרו, קל וחמר באשת אחרים. ורבי יוסי הגלילי לפי שאמר לברוריא באיזה דרך נלך ללוד,

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

שהיה יכול לקצר ולומר, באיזה ללד, קראה אותו גלילי שוטה
(ערובין נג א). אבל כשידבר מה שהוא מכרח בלי תערבת
דבור של אסור

ויהא מקצר ועולה, אז הוא מתר. ומי שכל מעשיו לשם שמים
ואינו עוסק אלא בהכרחי לצרך השם יתברך אז כל מעשיו וכל
דבוריו למצוה יחשבו. ומי ששם שמים שגור בפיו על כל אשר
יעשה ואשר ידבר הוא כמו ה"אלקימיא" שמהפך העפרת
לכסף, כך זה מהפך כל מעשה הרשות למצוה, שכמו שההכנה
לשבת היא גופה מצוה, כך כל הכנה לעבודת השם יתברך
למצוה תחשב (וכמו שנכתב בערך "הכנה"):

וגם זה הדבור שמזכיר לשם שמים איהו גופה דבור של מצוה
והוא ההולך קדמת אשו"ר, שצריך להקדימו קדם כל
מעשה וקדם כל דבור בין של מצוה בין של רשות, שגר מצוות
צריכות כונה, ויותר צריך להזכיר שם שמים על דבר מצוה
מעל דבר רשות, שכן כתבו המקבלים שהקלפה כל חפצה
להדבק בכל מעשה האיש הישראלי, ועל ידי שמזכיר שם שמים
מפריד הקלפה שלא תוכל להאחז:

ועל כן בדבר מצוה וקדשה, ובפרט במצוות שיש בהם חלק
ליצר הרע שיש הנאה לגוף, כגון ענג שבת ושמחת יום טוב
ומצות עונה וכדומה, יש חשק גדול לקלפה להדבק בקדשה
ולטל חלק בה, כי זה חיותה על דרך דכתיב (תהלים יב ט)
סביב רשעים יתהלכון. וזה גורם שיצא
אדם מן השורה ושיעשה הדברים שלא לשמן, ובפרט במצות
עונה אחיזת הקלפה היא רעה מאד, שגורם נפש רעה לולד.
והתקנה לזה, שיקדים על כל דבר ודבר שיעשה ושידבר שיאמר:
לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, הריני בא לקים מצוה זו
לעשות נחת רוח ליוצרנו
ולתקן הדברים בשרשן במקום עליון ויהי נעם וכו'.

ואם בא לומר זה אחר שנה קדם ברכת התורה ישנה ויאמר,

Rabbi Haim Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

ויהא נעמך עלינו וכו', ובזה לא יש עוד רשות לסטרא אחרא להדבק ולהאחז באותה מצוה, ואפלו אם לא יעשה אותה כל כך כתקונה לשמה. היא העולה, לגבוה סלקא, דאתי דבור ומפיק מידי מחשבה, ומצוה גוררת מצוה אי במלי דרשות ישמעו אזניו מה שמוציא בפיו שאומר שעושה לצרך עבודת השם יתברך, ואם כן איך ירבה על הצרך ואיך יבטל עבודת השם יתברך לעשות אותו מעשה, ואיך יערב אסור באותו מעשה, נמצא דאתי מעשה ומפיק מידי דבור, ויושב בשמים ישחק עליו, לכן צריך לתן לב לעשות כדת מה לעשות במדה במשקל ובמשורה:

וכן בדבר מצוה באמרו לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה יבוא להתעורר ליראה ולאהבה. ליראה, בחשבו או לי כי עונותי עברו ראשי וחוששני לי מחטאת פן יהיו חטאתי מונעים הטוב ממני ולא אהיה ראוי שתיחד קדשא בריך הוא ושכינתה על ידי. ועין בזהר הקדוש פרשת שמיני (דף לז) שמיתת נדב ואביהוא היה על שלא היו ראויים שתיחד קדשא בריך הוא ושכינתה על ידם לפי שלא היו נשואים. וגם יחוד האיש וילפת פן לא יהיה ראוי שיעלו מעשיו לרצון ולנחת רוח לפני אבינו שבשמים מחמת עוונותיו על דרך דכתיב (תהלים נ טז)

ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי. וגם מצד חסרון כונתו שאינו יודע ואינו מכון בכונות הראויות לכון, ומתוך כך יכנע לבבו ויהרהר בתשובה, ויעשה המצוה כתקונה ככל הבא מידו אולי יתרצה. וגם יתעורר לאהבה בחשבו אשרי ילוד אשה אשר בעפר יסודו שזוכה ויש בידו לגרם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה ולעשות נחת רוח למלך העולם, זה חסד גדול שאין כמוהו ואי אפשר שלא לשמח, ויעשה המצוה בשמחה רבה:

והחלק האסור רב מאד מחנהו, ונתחיל תחילה בחלק המצוה

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

שבארנו כמה אסורים שיכי בהו במצות תלמוד תורה. מי שהוא רשע ואינו מהרהר בתשובה תורתו הולכת על הקלפה ומוסיף כח בסטרא אחרא, ועל כן נאמר (תהלים נ טז) ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חקי ותשא בריתי עלי פיך. ולכן צריך להרהר קדם כל למוד וכל תפלה שהוא מתחרט חרטה גמורה על כל מה שהכעיס את בוראו, ואף שיחזר לסורו כמאמרם ז"ל (נדרים ט ב) רשעים מלאים

חרטות. מכל מקום כל שמתחרט מלב ומנפש עבד ומהני לשיעלו תפלותיו לרצון לפני ה'. ומה טוב שיהא רגיל לומר בפה קדם כל למוד וכל תפלה, הריני מתחרט חרטה נמורה על כל מה שהכעסתי את בוראי ואני רוצה בלב שלם ובנפש חפצה לשוב בתשובה שלמה ולעבד את בוראי עבודה שלמה עבודה תמה. עזרנו אלהי יושענו על דבר כבוד שמך וכו':

המפסיק ממשנתו ואומר, מה נאה אילן זה הרי זה מתחייב בנפשו ומאכילים אותו גחלי רתמים (אבות ג ז). וכתב בספר החסידים (סימן תתקמ"ד), שהלומד ובאמצע למודו מפסיק לדבר דברים בטלים או מסתכל בנשים, נענש גם על הלמוד. וחבל על דמשתכחין שאינם נזהרים בזה ונמצא שיורשים תרתי גיהנם, רחמנא לצלן. לכן צריך לזהר הרבה. ובפרט אם אמר קדם הלמוד, לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, שאם אינו נזהר הוא נרגן מפריד אלוף. ואם יצטרך לדבר יסגר הספר כאלו סים למודו ואחר כך חוזר ללמד מחדש, אולי בזה תהוי ארכא ונקה: התורה נקראת סם חיים (עי' אבות דרבי נתן לד, י עירובין נד, א קדושין ל, ב). עץ חיים היא למימינים בה וסם המות למשמאילים בה. ונמשלה התורה לנגיד שיש בידו להמית ולהחיות, כך התורה יש בה להמית ולהחיות (שבת כח, ב), כגון הלומד לקנתר ולהתיהר, שנוח לו שלא נברא. והן בעון זה

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

נמצאים תלמידי חכמים שחובלים זה לזה בהלכה ומדברים או כותבים זה על זה דברי קנטורין ורבה קטגוריא ושנאה בין תלמידי חכמים, ואם בארזים נפלה שלהבת המחלקת מה יעשו אזובי קיר (מוע"ק כה, ב). והאיש החפץ חיים יעסק בתורה לשמה ויהא ירא שמים ומודה על האמת, ומקבל את האמת ממי שאמרו, ולא יהב אוהב את הנצוח ופונה אל רהבים ושטי כזב (תהלים מ ה).
להעמיד דבריו בשנויי דחיקי, ולא יאמר קבלו דעתי אפלו נראה לו שהאמת אתו, ולא יחזיק במחלקת להפיל דברי חברו, רק פעם אחת יגיד דעתו ולא ישנה לו, וכשידבר דבריו אפלו אם חברו מתריס כנגדו הוא ישיב לו בלשון רכה ואהבה וחבה, וישפיל עצמו אפלו לפני מי שקטן ממנו כתלמיד הדין לפני רבו, שהרי אמרו רבותינו ז"ל (ב"מ פה, ב) קטן וגדול שם הוא (איוב ג יט), כל המקטין עצמו על דברי תורה נעשה גדול לעולם הבא. ובזה שיתן למכה לחי ישבע מכהו בחרפה:

והדרך הישר לכל חובר חבור, שיכתב דעתו ולא ישא על שפתיו לסתר דברי זולתו, רק אי נפקא מנה לענין דינא יסתר ראיות שכנגדו כלאחר יד, ורק יכתב בסוף עין בספר פלוני, והבוחר יבחר. ועל מלי דדרשה יענה מודים מודים אם טוב ואם רע, דמאי נפקא מנה, ובפרט בפני הבעלי בתים צריך זהירות גדול בין התלמידי חכמים לנהג כבוד זה בזה בדבור ומעשה, ואם רואה שחברו היטב חרה לו אם יהיה מנצח בפני הבעלי בתים שחושש לכבוד המדמה, יפרש כדי שיראה שחברו נצח ויקבל שכר על הפרישה, ובהיותם לאחדים שניהם יחד ישנה פרקו ויגלה דעתו. הן אלה קצות דרכי בעלי תושיה כדי שתהא תורתם רצויה:

במצות התפלה גם כן אם מתפלל בהיותו שכור שאינו יכול לדבר בפני המלך (ערובין סד, א) או בהיותו צריך לנקביו (ברכות כג, א). וכן האומר דברי תורה או דין או הזכרה

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

במרחץ או ערם או נגד ערוה או במקום שאינו נקי מצואה תפלתו תועבה, שאינו יוצא ידי חובתו וברכותיו לבטלה, ובמקום מצוה עברה היא בידו כפה דובר נבלה, ואף אם אינו שכור כל כך או אינו צריך לנקביו כל כך, כל שהוא שתוי או צריך לנקביו, אף על פי שיוצא ידי חובתו עברה קא עבד ונמצא עושה מצוה ועברה:

המדבר באמצע תפלה, או באמצע קריאת שמע, ואפלו בתוך פסוקי דזמרה או בחזרת העמידה, או באמצע ההלל וכדומה, וכן המדבר או עושה שחוק וקלות ראש או מרים קול בבית הכנסת, שמראה שאין לו מורא מקדש, ענשו גדול כמובא למעלה:

האומר תפלות וברכות בלי כונה בהיותו יודע ויכול לכון שהוא כגוף בלי נשמה אף על פי שיוצא ידי חובתו ונוטל שכר על המצוה ענוש יענש על אמרו בלי כונה כדכתיב (ישעיה כט יג) יען כי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני ותהי יראתם אתי מצות אנשים מלמדה לכן הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא וגו'. רחמנא לצלן, והוי כאלו דבר דברים טובים ודברים רעים שאת הטוב יקבל ואת הרע לא יקבל:

המברך ברכות לבטלה או ברכות שאינם צריכות או חטופות או קטופות או נגד ערוה או במקום שאינו נקי כי דבר ה' בזה (במדבר א לא) במקום מצוה עברה היא בידו:

המוכיח את חברו ברבים ומלבין פניו במקום מצוה עברה היא בידו כאלו שופך דמים (ב"מ נח! ב). וכן המוכיח במקום שאין ראוי להוכיח, כי יש עת לדבר ועת לשתק, כגון במקום שאמרו "הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין" (שבת קמח, ב ביצה ל, א ב"ב ס, ב), ואם שוינהו מזידין ענוש יענש. וכן

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

המתוכח לאחר גמר השלום שהוא מחזיר המחלקת כדאמרי
אנשי וכוח חצי מחלקת:

המורה הלכה בפני רבו בלי רשותו אפלו כביעתא בכותחא
(ערובין סב, ב) או המורה כשהוא שתוי (שם סד, א) או
המורה דבר שאינו ברור לו כאחותו (סוטה כב, א) במקום
מצוה עברה היא וענוש יענש עליה, כי רבים
חללים הפילה ועצמים כל הרגיה (משלי ז כו). והגס לבו
בהוראה שפל רוח וגס רוח, ומי שהוא מיראי הוראה הרי זה זריז
ונשכר:

העונה אמן יתומה או חטופה או קטופה וכן בענית אמן יהא
שמה רבא וכדומה במקום מצוה עברה היא בידו:

מברך רעהו בקול גדול בבקר השכים קללה תחשב לו (משלי כז
יד), וכמו שכתבנו לעיל בערך "ברכות", דהינו כגון שמברכו
בפני אחרים וגורם שיהיו רבים קופצים עליו:

המספר בשבחו של אדם בפני שונאיו או בפני בני אדם שאינם
מהגנים ללשון הרע יחשב לו, שמתוך שבחו בא לידי גנותו.
וכן האומר שבחו של אדם בפניו באפן שיכול להיות גורם
לו שיגיס דעתו במקום מצוה עברה היא בידו שעובר על ולפני
עור לא תתן מכשל (ויקרא יט יד). (וכמו שנכתב לקמן בערך
"שבח"):

המתודה בלי שום לב ובלי הכנעה, יקצף האלקים על קולו
ויאמר, נתנה עלי בקולה ומצח אשה זונה היה לך (ירמיה ג ג).
ובפרט אותם העומדים בלי כפיפת ראש, אלא בקומה זקופה
ואומרים הודוי במהירות ומכים בראשי אצבעותיהם על
החזה, דומה ממש למי שעושה משטמה לחברו ואומר לו עתה
תראה. רק הודוי צריך לאמרו בכפיפת ראש ובקול בוכים וכמו

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

שנכתב בערך "ודוי":

הן אלה קצות דברים שחושב לדבר ולטל שכר על הדבור
ונכזבה תוחלתו, כי יש מהם שבמקום שכר יהיה שבר,
ושמחה לתוגה נהפכה, באשר חשב לעשות מצוה ועשה חובה
ותועבה, ויש שבא בשכרו אבל הוא קול ושוברו, מקום
הצדק שמה הרשע, ערוב"י חסרות ומצאוהו שרו"ת וצרות
לוקה, ושכר טוב לוקח שאין הקדוש ברוך הוא ותרן ולא מקפח
חס ושלום:

ועתה נתחיל להזכיר חלקי הדבור שהם רעים לגמרי, שצריך
לזהר גם מהם האיש הירא:

לשון הרע הוא הראש שרש פורה ראש, כי הוא שקול כנגד
עבודה זרה גלוי עריות שפיכות דמים (ערכין טו ב), וכבר
כרתו דוד המלך עליו השלום דכתיב (תהלים יב ד) יכרת ה' כל
שפתי חלקות לשון מדברת גדלות. ולשון הרע הוא המדבר
בגנות חברו אם הוא דבר שלא יש בו נקרא גם כן מוציא שם
רע, ואם הוא אמת נקרא לשון הרע כל שלא היה מפרסם
וזה מגלהו הולך רכיל מגלה סוד (משלי יא יג) שטוען
דברים מוליך ומביא ואומר פלוני עשה לך כך, או דבר עליך כך
וכך. גדול עונם כי חץ שחוט לשונם וקבר פתוח גרונם, אבל אם
רואה שיבוא נזק על חברו חייב לגלות לו כדי שישמר, על זה
נאמר (ויקרא יט טז) לא תלך רכיל בעמך ולא תעמד על דם
רעך אני ה':

נבלות הפה את נפש דובריו יספה, דכתיב (ישעיה ט טז) על כן
על בחוריו לא ישמח ה' ואת אלמנתיו לא ירחם כי כל פה דבר
נבלה וגו', ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת לג א)
שמעמיקין גיהנם בין למדבר ובין לשומע ושותק, ואפלו נחתם
עליו גזר דין של שבעים שנה לטובה נהפך עליו לרעה. ונבלות
הפה הוא המדבר בדברים שבין איש לאשתו בין בפיו בין ברמז

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

בין בשירי נכרים, ומיד מנדין אותו בשמים ארבעים מלאכים
שהם מנדים לכל מוציא מפיו דברי נבלות הפה, רחמנא לצלן
אמן:

שבועת שקר או שבועת שוא, דהינו שנשבע ללא צרך שלא
השביעוהו בבית דין, או המזכיר את השם לבטלה בכל לשון
שיהיה, גדול עונו, שהרי כל העולם נזדעזע בשעה שאמר
הקדוש ברוך הוא לא תשא (שבועות לט, א). ואסור לדבר
אם מי שהוא רגיל לשבע על כל דבר שעובר משום
ולפני עור, אבל יש אפן שמצוה לשבע, כגון להפיס דעת
החושדו במה שאין בו כדי להיות נקי מה' ומישראל, או לשבע
כדי לאפרושי נפשה מאסורא, או לזרז עצמו לקיים מצוה וכמו
שכתבנו במקומו:

החנפה דהינו שאין פיו ולבו שוין שמראה חבה יתרה ואין תוכו
כברו, וכל שכן אם בפיו שלום ידבר ובקרבו ישים ארבו, היא
מדה רעה ומביא חרון אף לעולם.
ומדת חנף מאוסה כנדה, ועברה גוררת עברה שלא ימחה ביד
מי שבידו למחות והעברה על שמו יקרא:

הלצנות דהינו העוסקים בשחוק או המתלוצץ על חברו להרבות
שחוק ושמחה, רעתם רבה, וכבר אמרו רבותינו זכרונם
לברכה (ע"ז יח ב) הלצנות תחלתו יסורין וסופו כליה, בר מן:
השקר הוא חטא חמור כעובד עבודה זרה, רק מפני השלום
מתר לשנות ומצוה נמי איכא לשקר אי לא סגי בלאו הכי. וכן
איכא מלי דעבידי רבנן דמשני, כגון בענין צניעות ושלא להגיד
שבחו (ב"מ כג ב), על
דרך שאמרו (ברכות ד א) למד לשונך לומר איני יודע. וכל כיוצא
בזה כל המשקר לשם שמים מתר, וכבר אמרו (הוריות י, ב)
גדולה עברה לשמה:

המקלל את חברו או את עצמו או את מי שחיב בכבודו או

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

אפלו אם מקלל למי שחיבים בכבודו קללת חנם לו
תבא, ואפלו שלא על חנם תקלל חלקתו, ואם לא
תתקים קללתו ינכה זכותו, ואם תתקים דם יחשב לאיש ההוא
וענוש יענש, על אשר גרם רעה
מלבד ענשו על דעבר אמימרא דרחמנא. ובפרט המנדה את
חברו או קורא אותו ארור שבו נדוי או מחרם ונכנס בסוג
המנדה למי שאינו חייב נדוי שהמנדה בנדוי, חס ושלום:

המדבר לאביו או לאמו בקשיות ובעזות ובדרך בזיון ובכעס,
נכנס בגדר ארור מקלה אביו ואמו (דברים כז טז). וכן המדבר
ליתום ואלמנה בקשי עובר משום כל אלמנה ויתום לא
תענון (שמות כב כא). וכבר אמרו רבותינו זכרונם לברכה
(שבת יא א) תחת ישמעאל ולא תחת יתומים ואלמנות. ואפלו
הרב המלמד תורה ליתומים צריך לרחם עליהם ולנהלם וליסרם
בנחת וברחמים:

המכנה שם רע לחברו אף על גב דדש בה והמלבין פני חברו
ברבים אין לו חלק לעולם הבא (ב"מ נח ב):

לא תענה על ריב (שמות כג ב). שהעונה הוא מחזיק במחלקת
וגורם לו שיהא פרה ורבה עד שהשלהבת עולה. וכבר אמרו
רבותינו זכרונם לברכה (חולין פט א) תולה ארץ על
בלימה (איוב כו ז) על מי שבולם פיו בשעת מריבה. ואם יענה,
יהי במענה רך משיב חמה:

הנותן עצה שאינה הוגנת לחברו עובר משום ולפני עור לא תתן
מכשל (ויקרא יט יד),
ובוחן לבות ה' על כן נאמר (שם) ויראת מאלקיך:

הגונב דעת חברו, שמשתדל על ידי דברים הנדברים לידע סתרי
חברו, עובר משום לא תלך רכיל (ויקרא יט טז), כמו שכתבנו
במקומו משם הלק"ט (הלכות קטנות ח"א סימן רטו), ואפלו

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

דעת הגוי אסור. וזה מתר לאב ולרב ולדין לגנב את הלב כדי להדריך בדרך הישר וכדי להוציא דין אמת לאמתו:

הזהירה תורה שלא יטעים אדם טענותיו לדין, וגם הדין לא ישמע דברי בעל דין עד שיבוא בעל דין חברו. וגם אזהרה לדין שלא יהא רך לזה וקשה לזה ולא ישא פני דל ולא יהדר פני גדול אלא שניהם יהיו שוים כשעומדים לפניו (סנהדרין ז ח):

הנודר כאלו בנה במה ונקרא חוטא (נדרים כב, א). דכתיב (דברים כג כג) וכי תחדל לנדר לא יהיה בך חטא. ויש מקומות שנוהגים שהרוצה לילך ולשכן כבוד בארץ ישראל נודר לילך לארץ ישראל, ולא טוב זה המנהג להקדים עברה למצוה, אלא ילך לו בלי לנדר: אסור להזכיר שם עבודה זרה כמו שקורין לה העכו"ם אלא צריך לכנות לה שם של גנאי. והמדבר עם העכו"ם נכשל בזה אם מזכיר להם ימי אידם שנקראים על שם הבליהם. והטוב הוא כשרוצה להזכיר זמן יזכיר החדש:

אסור לנחש, דהינו כמו שנוהגים עמי הארץ שכשנופל פתו או כשהוא מגהק, שקורין "סאנגרוטו" (ובלשון אשכנז: העשצען), אומר מזכירים אותי. וכשיש ניצוץ אצל פתילת הנר אומרים יבוא אורח. וכשיש כמו אגרת בראש הנר אומרים יבוא אגרת. כל האומר כן ומאמין בדעתו שהוא כן עובר על לא תנחשו (ויקרא יט כו). וכן האומר לא טוב להלוות או לתן בהקפה בתחלת השבוע או בתחלת היום, עובר על לא תעוננו. השואל למכשפים ולמנחשים שיגידו לו עתידות עובר על תמים תהיה עם ה' אלקיך (דברים יח יג) (עי' פסחין קיג, ב):

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

אסור להטות את הדין, שנאמר (ויקרא יט לה) לא תעשו עול במשפט. וזה אינו שייך דוקא לדין, אלא לכל אדם עם אשתו ובניו ומשרתיו וכל הסרים למשמעתו, שאם יש להם טענה מספקת אמתית על שלא עשו רצונו כרצונו אין ראוי לכעס עליהם ולחרפם ולגדפם כמנהג הרבה כעסנים. וכתוב (איוב לא יג) אם אמאס משפט עבדי ואמתי ברבם עמדי ומה אעשה כי יקום אל וכי יפקד מה אשיבנו:

אסור לתבע חוב ממי שיודע בו שאין לו מה לפרע, ואפלו לעבר לפניו אסור שמא יחשב שבא לתבעו ויפחד:

אסור לתן רבית דברים, כגון להקדים שלום למי שלוח ממנו אם לא היה רגיל בכך קדם לכן, או לתן לו דברי חנות בשעה שפורעו, גם בזה יש לזהר רק יאמר לו תזכה למצוות, שגם חברו יחזר לברכו כמנהג:

אסור לדבר בבית הכנסת ובפרט בשעת התפלה ובשעה שקורין בספר תורה. וכן אסור לדבר כששומע קדוש והבדלה ומגלה וחזרת העמידה וכל ברכות שיוצא בהם על ידי שמיעה, ובין גאלה לתפלה ובין ברכת המוציא לאכילה קדם שיטעם ובין נטילה לאכילה, ובין מים אחרונים לברכת המזון. ואסור לדבר בין תפלין של יד לשל ראש ואפלו לענות קדיש וקדשה:

אסור לדבר עם הנשים ובפרט דברי שחוק והתול וקלות ראש שהם מרגילין את האדם לערוה, ואפלו לשאל שלום לאשה על ידי בעלה אסור דאין שואלים בשלום אשה כלל, כך היא דינא דגמרא (קדושין ע, ב) ושלחן ערוך, לא מדת חסידות:

אסור לאדם שיפתח פיו לשטן, ואפלו אם חרב חדה מנחת על

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

צוארו או שהוא שכיב מרע, ואל יתיאש מן הרחמים (ברכות י,
א) וידבר טוב ויבוא טוב. וכן אסור לדבר בבית הכסא שגורם
רעה לעצמו:

אסור לתן שלום לאדם רע. ואם מכרח מפני דרכי שלום, יכון
שנותן שלום לשם יתברך,
שנאמר (שמואל א כה ו) ואמרתם כה לחי ואתה שלום:

אסור לדבר דברי ריבות וכל שכן על ריב לא לו אם לא להציל
עשוק מיד עושקו:
אסור לדבר בגאווה ובוז או בכעס. לעולם יהיו דבריו בשפל קול
ולשון רכה חלק
משמן, חכו ממתקים וכלו מחמדים (שיר השירים ה טז):

אסור ללמד קטגוריא על ישראל והקדוש ברוך הוא מקפיד
מאד על זה כי חפץ חסד הוא ורוצה שלעולם ילמדו סנגוריא
על ישראל, והדברים הנאמרים למטה עושים פרי למעלה אם
לטוב ואם למוטב:

אסור לדחות את חברו בדברים לומר לו לך ושב, ומחר אתן
(משלי ג
כח), כשאינן בלבו לתן, אלא האמת יורה דרכו:

אסור למנות את ישראל (יומא כב ב):

אסור לדבר דברי סחורה בשבת ואפילו שיחה בטלה. ובירושלמי
(שבת פט"ו ה"ג) אמרו שבקשי התירו שאלת שלום בשבת.
ובזהר הקדוש (שמות דף סג) קרי לדברים בטלים חלול שבת.
וכל דבר האסור לעשות בשבת אסור לספר שיעשו למחר.
ואמירה לעכו"ם שבות (שבת קנ א):

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

אסור להונות ישראל בדבדים, דהינו לתן צער בדברים. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (ב"מ נט א) כל השערים ננעלו חוץ משערי אונאה, ונפרע על ידי הקדיש ברוך הוא עצמו, שהפרענות יותר חזק, ובפרט אונאת אשתו ועניים מרודים

שמתוך שדמעתם מצויה פרענות הונאתם קרובה, רחמנא לצלן. ורבים מעמי הארץ עושים אונאת דברים כמתלהלה היורה זקים כדי להרבות שחוק ושמחת הוללות, השם הטוב יכפר בעד:

אסור להלעיג על דברי חכמים, זכרונם לברכה, ונדון בצואה רותחת (ערובין כא ב). וכן המלעיג על עושי מצוות חשובים הם כלסטים מזין העומד באמצע הדרך ומקפח שוקיהן של המוליכים מנחה למלך שודאי בן מות הוא, על כי מונע את הרבים מלהוליך מנחה למלך, לכן לא תהא כזאת בישראל:

אסור לתן יד לפושעים. ובכלל זה האומר לרע טוב אתה, או מודה על השקר ועל העול או מעיד עדות שקר:

אסור להלל עצמו במתת שקר או אפלו במתת אמת. אסור להגיד צדקותיו ומעשיו הטובים דכתיב יהללך זר ולא פיך (משלי כז ב). ואסור לתלמיד חכם להראות העמים חכמתו להתיהר, ואפלו אם אחרים יבואו ויגידו צדקתו יצטער על זה וישפיל עצמו, רק שרי לה לצורבא מרבנן לאודועי נפשה באתר דלא ידעי לה כדי למצא מקום ללון וכדומה, אבל לא יעשה דברי תורה עטרה להתעטר בהם ולא קרדם לחפר בהם. ואסור להרים קול בתפלות ובכיות וקריאת התורה דאיכא משום יהרא, ומה גם בתפלת שמונה עשרה שאמרו (ברכות כד, ב) המשמיע קולו הרי זה מקטני אמנה, והמגביה קולו הרי זה מנביאי השקר:

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

החולק על רבו כחולק על השכינה (סנהדרין קי, א). המתרעם
על רבו כמתרעם על השכינה. המבזה תלמיד חכם בדברים
חיב נדוי (ירושלמי מו"ק פ"ג ה"א
רמב"ם ת"ת פ"ו, הי"ב). ועד היכן קרוי מבזה כגון דאמר הני
רבנן (סנהדרין ק, א):

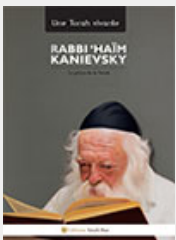
המתכבד בקלון חברו אין לו חלק לעולם הבא (ירושלמי חגיגה
פ"ב, ה"א) ואין חזקתו לשוב בתשובה שנדמה לאדם
שאינו חוטא והוא חטא חמור (רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד):
יש חרם קדמונים שלא להוציא שם רע על המתים:

המגלה סוד כאלו עובד עבודה זרה. וכל שלא אמרו לו שיאמר,
אף על פי שלא
פרש לו שהוא סוד, הרי הוא בבל יאמר (יומא ד ב):

המגמגם בלשונו בדברי תורה ותפלות וברכות עליו הכתוב אומר
(יחזקאל כ כח) ואני נתתי להם חקים לא טובים ומשפטים
לא יחיו בהם. וכן הקורא פסוק דרך שירה וזמרה התורה
חוגרת עליו שק ואומרת לפני הקדוש ברוך הוא
עשאוני בניך כזמר (סנהדרין קא, א). ואפשר דבתהלים ליכא
חששא שעקרן שירות וזמירות. ודוקא לשם שמים, ולא דרך
התעסקות או דרך שחוק:

אסור לדבר בדברים המביאים לידי הרהור רע וקשוי חס ושלום.
והצנועים מושכים את ידיהם מלדבר אפלו דברי תורה בפרטי
דיני איש ואשה, ומה גם בפני עם הארץ דאיכא למחש שיצא
שכרן בהפסדן. ובפרט לשרוי בלא אשה לך אמרינן ליניזירא
סחור סחור לכרמא לא תק, רב (שבת יג, א):

השואל מחברו שיתן לו במתנה איזה כלי או חפץ עובר משום

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

לא תחמד. ואם יתנהו לו משום כסופא על כרחו שלא
בטובתו איכא נמי סרך גזל (ספר חסידים, סימן שטז):

אסור לאדם לומר לא חטאתי, ולבקש תואנות לנקות עצמו
בטענות שוא ומדוחים, שהרי כתיב (ירמיה ב לה) הנני נשפט
אותך על אמרך לא חטאתי. וזה היה החלוק בין שאול לדוד,
ששאול בקש לנקות עצמו בטענות ועל כן לא עלתה לו, אבל
דוד תכף אמר חטאתי, והשיב לו נתן הנביא (שמואל ב יב יג)
גם ה' העביר חטאתך. ואף אצל בני אדם
המודה ירחם. לא כן המבקש תואנות ודחיות, הלב יודע אם
לעקל אם לעקלקלות, ונכרים דברי אמת ויחרה אף השומע, כי
גדול החטא האחרון מן הראשון, כי מחשיב את חברו כאלו אוכל
תבן נמשל כבהמות שאינו מבין קשט דברי אמת:

אסור להטיח דברים כלפי מעלה ולהתרעם על מדותיו יתברך
כאלו חס ושלום
מעביר עליו את הדין, רק יאמין כי הצור תמים פעלו:

אסור למסר דין על חברו שמזכירין לו עוונותיו והוא יענש תחלה
(ר"ה טז! ב), רק לעולם יאמר שרי לה מרה
לכל מאן דצערן, ובזה יהיה אהוב למעלה ונחמד למטה:

אסור לסתר דברי אביו ודברי אמו ודברי רבותיו שאומר לא כן,
על זה נאמר (תהלים א ד) לא כן הרשעים. ואפלו להכריעו
ולומר: יפה אמר אבי, או
יפה אומר מורי ורבי, אסור. ואפלו דברי חברו אסור לסתר אי
איכא למחש למחלקת ושנאה:

אסור לתן שלום לרבו או להשיב שלום לרבו, אלא לא יתן שלום
כלל לקים ראוני נערים ונחבאו (איוב כט ח). או יאמר שלום

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

עליך רבי מורי.

וכן אסור לקרא לרבו או לאביו ואמו בשמם (רמב"ם הל' ת"ת פ"א ה"ג ועי' סנהדרין ק, א):

אסור לתן בקולו בשעה שאחרים מתפללים או לומדים, שגורם לבלבל דעתם ולבטל כונתם. והמסייע לעושי מצוה נותנים לו שכר כעושי מצוה (שם עט ב):

אסור לבזות לשום אדם כדתנן (אבות ד, ג) אל תהי בז לכל אדם. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (דרד ארץ רבה פ"ה) כל אדם הוא חושדו כלסטים להשמר מהם ומכבדם כרבן גמליאל. והקורא לחברו עבד או רשע (עי' קדושין כח א) או מחרף ומגדף בשאר חרופין וגדופין חייב נדוי או קנס, ואפלו לילדים קטנים לא טוב לחרף ולגדף, ובפרט אם אומר להם ארורים שבו נדוי, ואם אומר להם חמורים או איזה שם משמות בהמות וחיות טמאות, גורם שתאחז הקלפה הנקראת באותו שם בנפשו. ורבים אין נזהרים בזה וקורים חמור או כלב, וצריך להודיעם כי נפש הם חובלים. לכן יזהרו ולא ישמע על פיהם שמות טמאים. ומה מאד צריכים לזהר הדרשנים שלא לבזות את הרבים, וכשדורשים באיזה דבר שאין נזהרים בו, אפלו אם כתוב בספר ורבים מעמי הארץ עושים כך וכך, הם ישנו לדבר בלשון נקיה ויאמרו ורבים מהמון העם וכדומה לעולם ידבר אדם בלשון נקיה (פסחים ג, א ועי' ילקוט שמעוני נח רמז נה) באפן שלא יהא צד בזיון ולא ימצאו מקום להקפיד:

ולעולם ידבר אדם בלשון נקיה ולא יוציא מפיו דבר מגנה, שהרי עקם הכתוב שמונה אותיות שלא להזכיר לשון מגנה, דכתיב (בראשית ז ב) ומן הבהמה אשר איננה טהרה. וכבר אמרו (שהש"ר א ז) פמה דבר נש מחכים עלוהי כי נבל נבלה

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

ידבר ואשר תבונה לו דעת שפתיו ברור מללו:

וכן לא ידבר מלתא דמשתמע לתרי אנפי פן יחשדנו שומע אל אשר לא כון. ואל יסמך שהמבין יבין אחר העיון, שהרי הזהיר התנא (אבות ב ד) ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמע מתחלתו בחשבך שסופו להשמע. וכמה פעמים יוצא מחלקת ואש להבה מאשר ידבר דבר סתום ויחשדנו שומע שכונתו לרעה, ועד שיגיד כונתו השלהבת עולה, ומי יודע אם יאמנו דבריו או לא יאמנו. לכן יזהר שיהא דעת שפתיו ברור מללו ולא ימצאו מקום לטעות בדבריו ולחשדו לרעה: וכן צריך לזהר מאד שלא יפתח פיו לשטן שלא במתכון, כגון אם אומר לא אעשה עוד דבר זה יאמר כמו שנוהגים לומר בבריאות ובחיים (בלעז: שאלו"ד אביינד"ו, ובלשון אשכנז בייא געזונד אונד לעבען). ומאד צריך לעמד על המשמר על זה, בפרט כשמדבר עם חברו, שאם תארע תקלה חס ושלום לא ימצאו מקום לתלות בדבריו כשגגה

היוצא מלפני השליט. ושמעתי מחכם אחד שפעם אחת הלך איש אחד לדרך ועשה לו לוויה ואחר שנפרד ההולך ממנו והלך מרחוק נזכר לצוות לו דבר אחד וקרא לו בשמו, והיה חוזר ההולך לאחוריו לכבוד התלמיד חכם לראות מה יקרא לו, והיה רוצה החכם לומר לו אל תחזר ותכף נזכר כי לא טוב לומר כן להולך לדרך ואמר לו המתן בלבד. וכל כיוצא בזה ישמע חכם ויוסף לקח. וכבר הזהירו רבותינו זכרונם לברכה (מו"ק כז, ב) כיוצא בזה שלא לומר לחולה או אבל הרוצה לקום מפני שיבה וכדומה שלא יאמר לו אל תקום, אלא יאמר לו אל תטרח שב בנחת. וזריזות מביאה לידי זהירות:

אסור לקרות או לכתב דברי תורה בלי אמירת ברכת התורה.
ודברים שבכתב אסור לאמרם בעל פה (גיטין ס, ב) אם אינן רגילין בפי כל, ואפלו בתהלים יש מי שפקפק לקרות בעל פה. ויותר טוב, אם צריך לכך, שיקורא משניות וכדומה,

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions

תורה שבעל פה השגור בפיו ותורה שבכתב השגור בפיו כל אפלו חוזר מאה פעמים. וכן אסור להזכיר דבר קדשה בלי נטילת ידים: אם אין ידיו נקיות:

אין לגלות לעם הארץ טעמי האסורין, ואפלו אותם שהם מדרבנן, כדי שלא יבואו לזלזל בהם, שהרי אמרו (או"ח סימן קבח ס"ב) שכשעונה אמן אחר בונה ירושלים בברכת המזון יענה בלחש

כדי שלא ידעו שברכת הטוב והמטיב דרבנן ויבואו לזלזל בה. וכן יש כמה דברים שאסור לאמרם בפני עם הארץ כגון הגדות וכדומה:

דברים המתרים ונהגו בהם אסור כדעת איזה מחמיר אי אתה רשאי להתירן בפניהם כל דלא נפק חרבא ותקלה:

אין משיבין על הקלקלה, והמבשר בשורה רעה עליו נאמר (משלי י"ח) מוציא

דבה הוא כסיל אם לא כשהוא לצרך יגיד ברמז:

לא תחנם (דברים ז' ב) לא תתן להם חן (עבודה זרה כ, א). אסור לומר: מה נאה גוי זה! או לשבח

מעשיהם, דכל חסד דעבדי לגרמיהו עבדי:

המוסר גוף ישראל או ממונו ביד עכו"ם אין לו חלק לעולם הבא, ומתר להצילו בנפשו אפלו בזמן הזה:

האומר לחברו אתה לא עשית עמי טובה וגם אני לא אעשה עמך, עובר משום לא תקם (ויקרא י"ח). ואם עושה עמו ואומר איני כמותך, עובר משום לא תטר (יומא כג, א):

המספר טובות ושבח חברו ואינו מברכו שלא ישלט בו עין הרע

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

ושכן ירבה וכן יפרץ, הרי זה גורם רעה לחברו, וגם עליו יעבר

כוס כאשר עשה כן יעשה לו. וטוב עין הוא יברך והמברך יברך
מפי עליון ברב ברכות ושבע שמחות:

הנה נא ערכתי רב הדברים מחלקי מצוה ומתר ואסור, ולכי
תדוק תמצא עוד כהנה וכהנה. והאיש אשר הוא טהור טרם
יוציא שום דבור מפיו יתן לב לברר אותו הדבור, אם הוא
מחלק המצוה או המתר בלי שום נדנוד אסור ידבר, ואם
לאו יסתם שתי החומות שעשה הקדוש
ברוך הוא, שהם השנים והשפתים, ולא יפרץ גדרו של מלך מלכי
המלכים הקדוש ברוך הוא כי פורץ גדר ישכנו נחש (משלי כא
כג) ושומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו (קהלת י ח):

ואבי אבות הטמאה הוא השיחה בטלה, אשר ברב דברים לא
יחדל פשע, כל רעותיה מובאות אחריה. ואפלו אם לא יצא
שום אסור מאלו האסורין היא גופה עברה, שהרי אמרו רבותינו
ז"ל הקדושים, אשר כל אשר בשם ישראל יכנה מאמין בהם
ובדבריהם, והם אמרו (יומא יט ב) שהמדבר דברים בטלים,
וכתיב (קהלת א יח) כל הדברים יגעים לא יוכ, לז איש
לדבר. ואמרו במדרש (שמו ר יג א) על פסוק (מלאכי ב יז)
הוגעתם ה' בדבריכם אמר הקדוש ברוך הוא בראתי את כל
העולמות ולא היה יגיעה לפני דכתיב (ישעיה מ כח) לא יעף
ולא ייגע, במה אני יגע, במי שמדבר דברים בטלים לפני. אוי
לילוד אשה שכך גורם למלך רם ונשא. ושנינו (אבות ג י)
ישיבת בתי כנסיות של עמי הארץ מוציאים את האדם מן
העולם. ולפי משנת חסידים, הדברים בטלים נכלל בהם אסור
הלצנות, דתנן (שם שם ב) שנים שיושבין ואין ביניהם דברי תורה
הרי זה מושב לצים. ותנן בפרק קנין תורה (שם ו, ב) אמר רבי
יהושע בן לוי בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, שכל מי שאינו עוסק בתורה (תדירי, כך הוא באבות דרבי נתן) נקרא נזוף. ואמרו רבותינו ז"ל (ירושלמי חגיגה פ"א, ה"ז) שעון בטול תורה הוא שקול כנגד עבודה זרה גלוי עריות שפיכות דמים:

אי לזאת אמינא ביא, ביא, אוי לנו מיום הדין שכל כך גבר אויב יצר שיש לאדם לדבר ולשמע דברי חדושים, ומה יתרון לבעל הלשון מה יתן לו מה יוסיף. ובוא וראה כמה גבר אויב עד שכאשר ישבו אחים יחדו ואין להם חדוש לדבר זה החלם לדבר הקר של היום טוב, החם של היום טוב, הגשם טוב, השלג טוב, וכדומה מהדברים הידועים לכל, לפי שיצרם מקשקש בקרבם וחרפה היא להם לישיב בשתיקה, וצריך להתחיל בדברים עד שימשכו הדברים מדבר לדבר ומענין לענין. ואפלו מי שאין לו יצר לדבר מבקש מה לדבר כדי שלא יאמרו לו למה אתה שותק, והוא סכלות כי יכול להפטיר עצמו ולומר: אין לי מה לדבר ואין כל חדש:

ולכן האיש הירא את ה' לא יהא חלקו מיושבי קרנות ולא ישב במושב לצים המתועדים יחד לדברים בטלים, או ילך אל חכמים ויחכם או ישב בדד בביתו לעשות מלאכתו מלאכת שמים. ואם באיזה פעם מכרח לישיב בחברתם מפני דרכי שלום וכדומה יהיה כאלם לא יפתח פיו, ואף שזה גם כן רע, שהרי אמרו (כתובות ה ב) אל ישמיע אדם לאזניו דברים בטלים שהם נכוות תחלה לאיברים, מכל מקום כי לא יוכל מלט יבחר הרע יי, במעוטו, ולבו יחיל בקרבו ויחיש מפלט לו לצאת מתוכם כאשר יוכל בשלום ובמישור על ידי אמתלאות:

ומה טוב ומה נעים אם ישתדל להפך דבריהם לדברי קדשה, כגון אם מדברים בהלכות מלכים ומלחמותם יאמר להם אם

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

כל כך הכנה ותחבולות עושים למלחמה הקטנה, על אחת כמה וכמה יש לנו לעשות מול המלחמה הגדולה של היצר הרע, ואם כל כך מוסרים נפשם למיתה בעבור מלכם רמה ותולעה כמותם שלא יוכל לתן שכר לעושי רצונו לאחר מיתה, על אחת כמה וכמה יש לנו למסר נפשנו בעבור

אבינו מלכנו מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ואם כל כך יגע המלך לכל חילו להשיג כבוד המדמה, על אחת כמה וכמה יש לנו לעשות להשיג הכבוד האמתי בעולם הנצחי. ויאמרו להם מה אתם סוברים כל אלו המלחמות הם בגזרת עירין והם מפלאות תמים דעים המשגיח בתחתונים ומסבב סבות ומגלגל גלגולים:

וכשמדברים בעניני סחורה יזכיר להם סחורת התורה והמצוות כי טוב סחרה: וכשמזכירים איזה דחק וצער יאמר להם ראו בני מה החטא גורם, כי אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן גוזרין עליו מלמעלה (חולין ז, ב), ואין פרענות בא לעולם אלא בשביל ישראל (יבמו טג, א, רש"י שמות ז ג).
וכשמזכירין ענין אהוב ונחמד יזכיר להם אהבת המקום.
וכשמזכירין ענין יראה יזכיר להם יראת המקום. וכזאת וכזאת ישתדל להמשיך הדברים לדברים טובים ולספר להם מעשיות של דברי קבלה ושל גמרא ומדרשים ודינים וכדומה. ואם כה יעשה יהא זוכה ומזכה ושכרו יהיה מרבה. ועל כל פנים אם לא יוכל להזכיר להם מחמת איזו סבה יזכיר לעצמו כי משכיל על דבר יוכל למצא מכל דבור ודבור התעוררות לנפשו. ואם ישמע שמדברים איזה דברים רעים ואסורים יאמר להם אל נא אחי תרעו, דעו לכם שיש אסור בדבור זה ואסורו

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

חמור. וכל אשר בכחו לעשות יעשה לאפרושי מאסורא וה' יהיה לו לעזרה:

ואליכם אישים אקרא, אחים ורעים צר לי מאד עליכם על כי חטא זה יהיה בעוכריכם ורעה נגד פניכם חס ושלום. ויותר מהמה גדול צערי על צער אבינו שבשמים כי הוא יחכה לחננו, וחטאתינו מונעים הטוב ממנו מלבד גדל קלקולנו ופגמנו. לכן שיתו לבכם ותנו כבוד לאלקיקים ותחשבו הזמן אשר אתם פנויים כגון בשבתות ובמועדים ובלילות הארכים ובפרט לילות מוצאי שבת וכדומה, יהא חשוב אליכם יותר מאבנים טובות ומרגליות, ויחרד

לבבכם מלהוציא אגדות אגדות לכך, כי כשם שהמצוה תתעלה בהעשותה ברבים כל קבל דנא העברה היא רבה ותוסיף תת כח בסטרא אחרא כשהיא ברבים, והחליפו נא רע בטוב הקבצו בבית תלמיד חכם, או יודע ספר לשמע בלמודים ויאמר קדיש על הלמוד, וזה החלוף ידמה בעיניכם כמי שעלה מבירא עמיקתא לאגרא רמא ותשיגו ארחות חיים ומעלה רמה:

Rabbi 'Haïm Kanievsky

Recueil autobiographique. Histoires, anecdotes, enseignements classés par thèmes et une centaine de photos en couleur.

Commandez : Tel. (Fr) : +33.1.80.91.62.91 - (Isr) : +972.77.466.03.32 - www.torah-box.com/editions